

پیام معنویت

پیامهای حضرت امام خامنه‌ای (مدظله) به اجلاس های نماز

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

«الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ»

آنگاه زمین از وراثت صالحان برخود می‌بالد، که خود را سجاده گسترده نیایش شایستگان می‌یابد و آنگاه صالحان از تمکن خود بر زمین خشنودند، که یاد خدا و نام خدا را بالاتر از هر ذکری در مأذنه جان انسانها ندا کنند تا خلق او در همزیستی مسؤولانه در کنار هم به آرامش و اطمینان برسند، نیکی‌ها توسعه یابند و کثری‌ها از صحنه زندگی انسان رخت بربندند.

تلاش برای اقامه ی نمازی پرشور، آکنده از اشتیاق و سرشار از معرفت، ثمره ی حاکمیت صالحان در نظام جمهوری اسلامی است. منادی این تلاش سازمان یافته ی مقدس رهبر حکیم و فرزانه ای است که از رشحات قلم او دریای احساس و عاطفه دلسوختگان موج بر می‌دارد و اندیشه و خرد خردورزان اوج می‌گیرد. مجموعه پیامهای حضرت ایشان به اجلاس های نماز که به حق منشور بندگی حق و راهنمای عمل تلاشگران

[صفحه ۴]

این عرصه ی مقدس است، همه حکایت از این دارند که حیات طیبه اسلامی و زندگی در سایه حق و عدالت و تأمین هدف های یک جامعه نیکبخت با حق گزاری این فریضه نورانی ممکن خواهد بود. لذا در ایامی که عزم ملت ما برای بازسازی معنوی، رشد و توسعه، عدالت و آزادی و استقلال بیش از پیش استوار شده است، مجموعه ی این پیام ها را در معرض ملاحظه ی از سر تعمق و تأمل همگان مخصوصاً اندیشمندان، برنامه ریزان و سیاستگزاران و مجریان قرار می‌دهیم. امید آنکه در حرکت به سوی احیاء تمدن مجدد اسلامی روشنگر راه آحاد جامعه انقلابی ما باشد.

معاونت تحقیق و تألیف

ستاد اقامه ی نماز

[صفحه ۵]

نماز نشانه حکومت صالحین

اولین اجلاس سراسری نماز

مشهد مقدس ۱۳۷۰

[صفحه ۷]

بسم الله الرحمن الرحيم

تشکیل مجمعی از صاحب نظران برای «اقامه ی نماز»، یکی از شایسته ترین و ضروری ترین کارهایی است که باید در جمهوری اسلامی صورت می گرفت. زیرا برپاداشتن نماز، نخستین ثمره و نشانه ی حکومت صالحان است و در رتبه ی بعد از آن است که نوبت به «زکاة» به مثابه ی تنظیم مالی جامعه و ریشه کن کردن فقر، و نیز «امر به معروف و نهی از منکر» یعنی سوق دادن به نیکی ها و بازداشتن از بدیها می رسد.

«الَّذِينَ إِن مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ المُنْكَرِ...» اقامه ی نماز فقط این نیست که صالحان، خود نماز بگزارند. این چیزی نیست که بر تشکیل حکومت الهی متوقف باشد بلکه باید این ستون دین در جامعه به پا داشته شود و همه کس با رازها و اشاره های آن، آشنا و از برکات آن برخوردار گردند.

[صفحه ۸]

درخشش معنویت و صفای ذکر الهی، همه ی آفاق جامعه را روشن و مصفا کند و تن ها و جان ها با هم به نماز بشتابند و در پناه آن طمأنینه و استحکام یابند.

نماز، رکن اصلی دین است و باید اصلی ترین جایگاه را در زندگی مردم داشته باشد. حیات طیبه انسان، در سایه ی حاکمیت دین خدا، وقتی حاصل خواهد شد که انسان ها دل خود را با یاد خدا زنده نگهدارند و به کمک آن بتوانند با همه ی جاذبه های شرّ و فساد مبارزه کنند و همه ی بتها را بشکنند، و دست تطاول همه ی شیطان های درونی و برونی را از وجود خود قطع کنند. این ذکر و حضور دائمی فقط به برکت نماز حاصل می شود و نماز در حقیقت، پشتوانه ی مستحکم و ذخیره ی تمام نشدنی در مبارزه ای است که آدمی با شیطان نفس خود که او را به پستی و زبونی می کشد، و شیطان های قدرت که با زر و زور، او را وادار به ذلت و تسلیم می کنند، همیشه و در همه حال دارد. هیچ وسیله ای مستحکم تر و دائمی تر از نماز برای ارتباط میان انسان با خدا

نیست: مبتدی ترین انسانها، رابطه ی خود با خدا را به وسیله ی نماز آغاز می کنند. برجسته ترین اولیاء خدا نیز، بهشت خلوت انس خود با محبوب را در نماز می جویند.

این گنجینه ی ذکر و راز را هرگز پایانی نیست و هر که با آن بیشتر آشنا شود، جلوه و درخشش بیشتری در آن می یابد.

کلمات و اذکار نماز، هر یک خلاصه ای است که به بخشی از معارف دین اشاره می کند و به طور مکرر و پی در پی آن را

[صفحه ۹]

به یاد نمازگزار می آورد. نمازی که با تدبّر در معانی و بدون سهو و غفلت گزارده شود، انسان را روز به روز با معارف الهی آشناتر و به آن دلبسته تر می سازد.

نورانیّت نماز، و رازها و رمزهای آن و درسهایی که در آن گنجانیده شده، و اثر آن در ساختن فرد و جامعه، چندان نیست که بشود در مقالی کوتاه از آن سخن گفت، بلکه چنان نیست که بی خبری چون من بتواند از اعماق آن خبری آورد.

آنچه من با قلم قاصر و معرفت ناچیز خود می گویم آن است که مردم ما و جامعه ی ما، و به خصوص جوانان ما که اکنون بار امانت سنگینی را بر دوش گرفته اند باید نماز را منبع قدرتی لایزال بدانند، و در برابر جبهه ی فساد و بی عدالتی و کجروی که امروز بشریت را تهدید می کند، از نماز و یاد خدا نیرو بگیرند. میدان مبارزه ای که امروز پیش روی ماست، ما را به تکیه گاه مستحکم ذکر خدا و امید و اعتماد به او، بیش از همیشه و بیش از همه، محتاج می سازد، و نماز آن سرچشمه ی جوشانی است که این امید و اعتماد و قدرت معنوی را به ما می بخشد.

نماز با حضور و با توجه، نمازی که از یاد و ذکر، سرشار است، نمازی که آدمی در آن با خدای خود سخن می گوید و به او دل می سپارد، نمازی که والاترین معارف اسلام را پیوسته به انسان می آموزد؛ چنین نمازی انسان را از پوچی و بی هدفی و ضعف می رهاند و افق زندگی را در چشمش

[صفحه ۱۰]

روشن می سازد و به او همت و اراده و هدف می بخشد و دل او را از میل به کجروی و گناه و پستی نجات می دهد. از این رو است که نماز در همه ی حالات، حتی در میدان نبرد و در سخت ترین آزمایش های زندگی، اولویت خود را از دست نمی دهد. انسان همیشه به نماز محتاج است و در عرصه های خطر، محتاجتر. حقیقت آن است که در کار معرفی نماز کوتاهی های زیادی شده است و نتیجه آنکه نماز هنوز جایگاه شایسته ی خود را، حتی در نظام اسلامی ما، به دست نیاورده است.

این مسؤولیت سنگین، بر دوش دانشوران و آشنایان به معارف اسلامی است که نماز را به همه، به خصوص به نسل جوان بهتر بشناسانند؛ از کودک دبستانی تا پژوهشگر دوره های عالی، هر یک فراخور ذهن و معرفت خود، می توانند در راه شناختن نماز و رازهای آن قدم هایی بردارند و با ناشناخته هایی آشنا شوند، حتی عرفای بزرگ نیز برای سالکان وادی معرفت، اسرار الصلوة نوشته و آموخته اند؛ یعنی اعماق این اقیانوس همچنان ناشناخته و پیمودنی است. در جامعه ی ما فصل مهمی باید در معرفی نماز در همه ی سطوح گشوده شود. رسانه ها و به خصوص صدا و سیما با شیوه های گوناگون، نماز را معرفی و یادآوری کنند. همه جا و همیشه در رادیو و تلویزیون، نماز در اولویت گذاشته شود و شوق ایمان و عطش یاد خدا در دلها پدید آید. در کلاسهای دروس دینی مدارس و

[صفحه ۱۱]

دانشگاهها، درس نماز جایگاه خود را باز یابد و سخنان سنجیده و افکار بلند در بازشناسی نماز فراهم و در معرض ذهن و دل دانشجویان و دانش آموزان گذاشته شود.

فلسفه ی نماز و تحلیل رازها و رمزهای آن با زبان هنر، در معرض دید همگان قرار گیرد تا هر کس به قدر ظرفیت خود از آن متمتع گردد. کتابها و جزوه ها در سطوح مختلف و از دیدگاه های گوناگون به وسیله ی محققان و عالمان به سلک تحریر درآید و مایه ی کارهای هنری و ادبی گردد.

فصلی نیز باید برای آسان کردن انجام نماز گشوده شود:

در همه ی مراکز عمومی، مدارس، دانشگاهها، کارخانه ها، سربازخانه ها، فرودگاهها، ایستگاههای قطار، ادارات دولتی و امثال آن، جایگاههای مناسبی برای نماز پیش بینی شود. مساجد و نمازخانه ها پاکیزه و مرتب و رغبت انگیز باشد. نماز در وقت فضیلت و به جماعت گزارده شود. در هر محیطی، برجستگان و بزرگان آن بر دیگران پیشقدم شوند و عملاً اعتنا به نماز را به دیگران بیاموزند. و خلاصه در همه جا حرکت به سمت نماز و شتافتن به نماز محسوس باشد.

با این مقدمات، به خواست خداوند متعال و با توجهات و ادعیه ی زاکیه ی حضرت ولی الله الأعظم (روحی فداه)، کشور و جامعه ی ما به هدف های والای نماز نزدیک می شود و از برکات آن بهره می گیرد.

[صفحه ۱۲]

در پایان لازم می دانم از فراهم آوردندگان این مجمع و همه ی کسانی که با وقوف بر اهمیّت نماز، در راه اقامه ی آن تلاش می کنند، مخصوصاً از جناب حجة الإسلام آقای قرائتی که دلسوزانه و عاشقانه در این راه گام بر می دارند، صمیمانه تشکر کنم و قبول حضرت حق تعالی را برای این کوششهای مخلصانه، مسئلت نمایم.

والسلام علیکم و رحمة الله

سیدعلی خامنه ای

۱۶ / ۷ / ۱۳۷۰

[صفحه ۱۳]

نماز بهشت خلوت انس

دومین اجلاس سراسری نماز

مشهد مقدس ۱۳۷۱

[صفحه ۱۵]

بسم الله الرحمن الرحيم

جناب حجت الاسلام آقای قرائتی (دامت افاضاته)، بسیار از جنابعالی و همکارانتان متشکرم که همت کرده و دومین مجمع اقامه نماز را برای گسترش دادن فرهنگ نماز و استحکام بخشیدن پایه های آن در جامعه ی اسلامی ایران، فراهم آورده اید. و امیدوارم همگی مأجور و به هدف مقدس خود نائل گردید. امسال اگر اینجانب باید پیامی به شما و آن مجمع محترم بدهم، این پیام آن است که همه کوشش خود را برای تحقق توصیه های مندرج در پیام سال گذشته به اولین مجمع، بکار برید و از اینکه آنها فقط نقشی بر کاغذ و الفاظی برای شروع بحث بمانند، مانع شوید.

[صفحه ۱۶]

بی شک ناگفته های باب نماز بسیار است و قاصری چون اینجانب کوچکتر از آن است که به همه ی آن معارف دست یابد، چه رسد به اینکه آن را در پیامی یا پیامهایی بگنجانند و امید است به فضل الهی و دستگیری حضرت ولی عصر (ارواحنا فداه) راه درک و تفهیم آن به دیگران بر دلهای نورانی و با معرفت هموار گردد. لیکن یکی از آنچه شناخته و دانسته ایم، راه شناخت بیشتر را به روی ما باز می کند و معرفت ما را روشن تر و بی شبهه تر می سازد.

گزارشها، گویای آن است که از سال گذشته تاکنون قدمهای عملی قابل تقدیری در این راه برداشته شده است ولی این از آنچه حق عظیم نماز در ایران اسلامی می طلبد بسی کمتر است. ان شاء الله همکاری همه ی دستگاه های اسلامی، اعم از: آموزش و پرورش و دانشگاه ها و صدا و سیما و سازمان تبلیغات اسلامی و مطبوعات و دیگر نهادها و سازمان های مؤثر بتوانند شما را در مقصود مقدّستان یاری دهد. توفیق همگان را از خداوند خواستارم.

سیدعلی خامنه‌ای

۱۳۷۱/۶/۲۱

[صفحه ۱۷]

نماز پیوند خلق و خالق

سومین اجلاس سراسری نماز

بابلسر ۱۳۷۲

[صفحه ۱۹]

بسم الله الرحمن الرحيم

خدا را سپاس که تلاش مبارک شما دست اندرکاران ترویج فریضه نماز به سومین سالگرد رسید و کاری با چنین اهمیت، به اهتمامی پیگیر و خستگی ناپذیر پیوست.

راز موفقیت در دسترسی به هدفهای بزرگ و والا، همین پی‌گیری و استمرار در طلب است، این درس بزرگ را نیز در یکی از آثار مناجاتی مولای پرهیزکاران می‌آموزیم که:

«وَهَبْ لِي الْجِدَّ فِي خَشْيَتِكَ وَالدَّوَامَ فِي الْأَتْصَالِ بِخِدْمَتِكَ...»

نماز در عرصه ی تکاپوی لایزال و ناگزیری که بشر بدان مأمور بلکه مطبوع گریده است، بزرگترین فریضه و مؤثرترین ابزار است. شاید برخی این خصوصیت را برای نماز فقط در میدان تکاپوی فردی به سوی کمال، شناخته و از نقش آن در صحنه جهاد جمعی و

[صفحه ۲۰]

اجتماعی و در برابر معارضان پر قدرت دنیایی سخنی نشنیده باشند.

از این رو باید دانست که پایمردی در همه گونه رویارویی، وابسته به آن است که دلها و اراده ها از صفا و توکل و اعتماد به نفس و امید به فرجام، لبریز باشد، و نماز سرچشمه جوشانی است که این همه و بسی فیوضات دیگر را بر دل و جان نمازگزار سرازیر می کند و از او انسانی روشن ضمیر و ثابت قدم و بی دغدغه و امیدوار می سازد.

این که در قرآن و سخن والای پیامبر خاتم (صلی الله علیه و آله و سلم) نماز، بازدارنده از فحشاء و منکر و معراج مؤمن و تقرب دهنده پرهیزکار و در یک سخن، بهترین نهاد دین معرفی شده و پیامبر مکرم، آن را روشنی چشم خویش خوانده است، باید ما را در فهم عظمت نماز به تأمل و ژرف نگری بیشتر بکشاند.

البته این نکته نیز شایان ذکر است که نماز همین بر زبان راندن کلمات و گزاردن حرکاتی معین نیست. آن همه فیض و برکت، بر پدید آوردن امواج صوتی و اعمال بدنی بی آن که روح ذکر و توجه در سراسر این کالبد دمیده باشد، مترتب نمی گردد، اگرچه حداقل تکلیف با آن ساقط

[صفحه ۲۱]

می گردد. روح نماز، یاد خدا و خشوع و حضور در برابر اوست و این کلمات و اعمالی که با تعلیم الهی بر مکلف، واجب گشته است، بهترین قالب برای آن روح و نزدیکترین راه به آن سر منزل مقصود است. نماز بی ذکر و حضور، کالبدی بی روح است که اگرچه نام نماز بر آن، مجاز نیست، لیکن اثر و خاصیت نماز نیز از آن مترقب نیست. از این حقیقت، در آثار دینی با عنوان «قبولی نماز» سخن رفته است، و چنین آمده است که از یک نماز که تو می گزاری، تنها هر آنچه با حضور و توجه آورده شده، قبول است و بس. اینک نماز، موهبتی بی بدیل و سرچشمه ی فیضی لایزال، در اختیار ما است که با آن، نخست از خویش و سپس از هر آنکه بدو مهر می ورزیم، انسان صالح بسازیم، این دروازه ای است گشاده به عرصه ای پهناور و مصفا. دریغ است که آدمی عمری را در جوار بهشت مصفائی بگذراند و سری بدان نکشد و عزیزان خود را بدان سوق ندهد. وحی الهی به پیامبر عظیم الشأن (صلی الله علیه و آله و سلم) چنین فرمان داد:

«و أمر اهلک بالصلوة و اصطر علیها»

امروز همه شما خود را طرف این خطاب بشمرید و

[صفحه ۲۲]

نماز را، حقیقت مقدس و گوهر درخشان را، که عطیه الهی به امت محمد مصطفی (صلی الله علیه و آله) است قدر بشناسید.

در این وظیفه، هر کسی سهم ویژه ای دارد:

پدران و مادران با گفتار و کردار خود، فرزندان را به نماز تشویق و راهنمایی کنند.

معلمان، شاگردان مدارس و دانشگاهها را در سمت و سوی این حقیقت درخشان به حرکت وادار نمایند.

فضلا و علماء و روحانیون محترم، امامت جماعت در مراکز آموزشی و اقامتگاه های دانشجویان، برای نسل نو را فرصتی مغتنم بشمرند.

نویسندگان کتابهای درسی، رازها و رمزها و درسهای نماز را در کتابهای درسی بگنجانند. وزارت ارشاد و سازمان تبلیغات و صدا و سیما از هنر به ویژه هنر سینما برای نشان دادن گوهر نماز و چهره نمازگزار بهره بگیرند. هنرمندان عزیز با زبان شعر و قصه و نقاشی و جز اینها، و با آفرینش آثار هنری با کیفیت، بلکه برجسته، دست چیره هنر را به کاری چنین شایسته مشغول سازند. در مدارس، معلمان و مدیران، و در همه ی مراکز،

[صفحه ۲۳]

مسئولان، با حضور خود در صفوف نماز، نمازگزاران را تشویق کنند. در گردهمایی های علمی و فرهنگی و آموزشی و تبلیغی، نماز را در وقت خود همچون الهام بخش صداقت و هدایت به جای آورند. نویسندگان و گویندگان دینی درباره ی نماز و مفهوم و فلسفه و هدف و آثار و برکات و احکام آن بگویند و بنویسند.

مردم، مساجد را با حضور در نمازهای جماعت که بهترین شیوه ی نمازگزاردن است، رونق بخشند. در همه ی بناهای عمومی و جایی که همواره به طبع حال، مردمی در آن گرد می آیند مانند فرودگاه ها و ایستگاههای قطار و بندرها و عزیمتگاه های خودروهای همگانی و ادارات دولتی و بوستان های شهری و مانند اینها، نمازخانه ها یا مساجدی بنا کنند و افزون بر این، مردم، هر زمین پاکیزه و مناسبی را به هنگام درآمدن وقت نماز، مسجد بشمار آورند و در آن به نماز بایستند. از این گونه کار برای هر کسی و قشری از مردم هست که هر کس باید کنکاش کند و سهم خود را از این فریضه همگانی را بیابد و بدان دست زند.

[صفحه ۲۴]

در چنین وضعی است که جامعه اسلامی ما توانسته است نماز را اقامه کند و مصداق این آیه کریمه گردد که: «الَّذِينَ إِن مَكَّنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ المُنْكَرِ وَ لِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ صدق الله العلی العظیم».

توفیق همه آحاد مسلمان را در درست انجام دادن این وظیفه الهی مسئلت می کنم.

والسلام علیکم ورحمة الله

سید علی خامنه ای

۱۶ / ۶ / ۱۳۷۲

[صفحه ۲۵]

نماز نشانه حقگزاری

چهارمین اجلاس سراسری نماز

شیراز ۱۳۷۳

[صفحه ۲۷]

بسم الله الرحمن الرحيم

با فرا رسیدن موسم گردهمایی های سالیانه ی نماز، بار دیگر فضای فرهنگی کشور با نام و یاد همگانی این فریضه ی عظمی، معطر و منور گردیده است. همان طور که مژده قیام نماز، پیامبر عظیم الشان (صلی الله علیه وآله) را - چنانکه در حدیث آمده است - به وجد می آورد (و به بلال، مژده رسان همیشگی نماز، می فرمود: «ارحنا یا بلال!» یعنی ای بلال! دلم را با اذان که مژده ی نماز است، راحت بخش!) همان طور هم بزرگداشت نماز و گستردن و بلند کردن نام آن، دل بندگان خدا را وجد و نشاط می بخشد و ابرهای تیره ی ملال و اضطراب را از آفاق آن، پراکنده می سازد، و این برخاسته از ویژگی خود نماز است که مایه ی آرامش دلها و برطرف کننده ی نگرانی ها و دغدغه های روحی در نمازگزار است.

[صفحه ۲۸]

باری، اینک دو سه سالی است که به همت مردان صاحب همتی، ایران اسلامی به سوی حقگزاری نماز پیش می رود. اگرچه ایرانیان مؤمن، هرگز به نماز پشت نکرده و این نعمت بزرگ خدا را ناسپاسی ننموده اند، لیکن حق نماز نیز غالباً چنانکه باید، گزارده نشده است و اکنون این امید کم کم در دل پدید می آید که در آینده ای نزدیک - به خواست خدا نزدیک - نماز به درستی حقگزاری شود.

پدیده های زیبایی چون: اقامه ی نمازهای جماعت در سطح شهرها، در میدان ها و بوستان ها و ورزشگاه ها، ساختن تالارهای بزرگ و مناسب نماز در برخی و ساختن یا آماده کردن نمازخانه در برخی دیگر از جاها، گرد آمدن بیش از پیش مردم و به ویژه جوانان در بسیاری از مساجد، برپا داشتن نماز جماعت در ظهر عاشورا در میان مراسم عزاداری، نوشتن کتابهای بسیار در باب نماز و جز اینها، همه و همه برانگیزاننده های آن امید بزرگ است.

نشانه ها و شاخص هایی هست که هرگاه و هرجا دیده می شوند، می توان گفت: حق نماز، گزارده شده است.

نخست همگانی شدن نماز است. ناسپاسی بزرگی است که، کسی در محیط اسلامی به سر برد و نماز را که برترین وظیفه ی هر مسلمان است، به جا نیاورد. چنین کسی نزد خدا

[صفحه ۲۹]

و نزد بندگان خدا روسپاه و در حق خود، مقصر است، چرا که خویش را از برکات نماز محروم ساخته و درباره ی نماز کوتاهی کرده است. آنگاه که در جامعه ی اسلامی همگان، از پیر و جوان و نوجوان، و در هر موقعیت اجتماعی یا خانوادگی، و در همه ی شرایط زمانی و مکانی و جوّی و در آسایش و در رنج و شادی و غم، نماز را چون پایه ی دین و بخشی از زندگی یک مسلمان، به جای آورند و به هیچ بهانه، عمداً آن را ترک نکردند، مهمترین نشانه ی حقگزاری نماز آشکار شده است.

نشانه ی دیگر، نیکو به جای آوردن نماز است، یعنی با توجه به معنی و مفهوم کلمات نماز و همراه با خشوع و حضور. و این روح نماز است که بدون آن، نماز کالبدی است بی جان، و اگرچه ساقط کننده ی اقل تکلیف، ولی نه برآورنده ی همهی هدف ها و مقاصد تشریع، این یک، البته نیازمند آموزش و نیز تمرین است و اگر به کمک الهی، تأمین شود، عمق روحیه ی دینی و برکات فراوان ایمان و عمل را با خود تأمین خواهد کرد. نشانه ی دیگر، آبادی مساجد و افزایش نمازهای جماعت است، و این به معنای بروز برکات نماز در سطح همکاری و همدلی اجتماعی است.

بی شک این فریضه نیز با همه ی اتکالش به عامل درونی

[صفحه ۳۰]

یعنی توجه و ذکر و حضور، همچون دیگر واجبات دینی، ناظر به همه ی عرصه ی زندگی انسان است و نه به بخشی از آن، یعنی زندگی فردی و شخصی هرکس و آنجا که پای فعالیت و نشاط دسته جمعی افراد جامعه به میان می آید، نماز همچون گرم ترین و پرشورترین عبادت دسته جمعی، نقش بزرگی را بر عهده می گیرد. مظهر این خصوصیت، همین نمازهای جماعت پنجگانه و نماز جمعه و نمازهای عید است. نشانه ی دیگر، مطرح شدن نماز در عرصه ی مطالعات و تحقیقات علمی است.

همان طور که بحث فقهی درباره ی نماز و مقدمات آن، طولانی ترین مباحث فقهی درحوزه های علمیه را تشکیل می دهد، بحث کلامی و عرفانی و اجتماعی نماز نیز باید سلسله ی مهمّی از مباحث دینی مطرح در

سطح جامعه را پدید آورد. آگاهان دینی و محققان و نویسندگان در این باره مقالات و تحقیقات و کتاب هایی فراهم کنند و بحث نماز به طور مکرر در همه ی جایگاه های تبلیغ دین، با زبان ها و شیوه ها و از زاویه های گوناگون مطرح گردد. در کتابهای درسی دوره های مختلف، به تناسب فصل، فشرده یا گسترده ولی به هر حال، عمیق و متینی درباره ی نماز گنجانیده شود.

[صفحه ۳۱]

در صدا و سیما، نماز همچون موضوعی که باید به همه آموخت، تلقی گردد و در برنامه ای جداگانه یا در دل برنامه های گوناگون، از آن سخن رود و اعماق و رازها و درس های آن برای همه ی مردم بیان گردد. در سخنرانی های دینی در مساجد و غیره، بارها و بارها معارف نماز نیز همچون مسائل آن بازگو شود. نشانه ی دیگر آن است که در همه ی جای ها و ساختمان های عمومی و دولتی، نمازخانه ای درخور دیده شود و نمازگزاردن در همه جا برای همه، کاری در دسترس به شمار آید. نشانه ی دیگر آن است که بزرگان جامعه و کسانی که چشم ها به آنها دوخته شده و انگشت ها آنها را نشانه کرده است، در مراکز همگانی نماز دیده شوند و نمازخانه های مراکز عمومی، ویژه آدمهای بیکار یا فرو دست شمرده نشود.

... و نشانه های دیگری که با تدبیر می توان بدان ها دست یافت. هرگاه این نشانه ها، همه در جامعه ای پدید آید، به حق باید گفت که حق نماز در آن جامعه ادا شده است و هر چه این نشانه ها بیشتر باشد گرایش به حقگزاری نماز بیشتر است.

[صفحه ۳۲]

اینجانب با دعا برای دست اندرکاران این حرکت الهی و به ویژه برای جناب حجة الاسلام آقای قرائتی که تلاش عظیمی را وقف این کار کرده اند، و تشکر از کسانی که به این دعوت حق پاسخ مثبت گفته اند و به ویژه از عزاداران عاشورای حسینی امسال که در روز عاشورا جلوه ی باشکوهی از نمازگزاری را نشان دادند، از خداوند متعال خواهانم که کشور ما و مردم ما را در این فریضه ی بزرگ نیز مانند بسی کارهای مهم دیگر، الگو و نمونه ی برتر سازد و ادعیه ی زاکیه ی حضرت بقیه الله الاعظم (ارواحنا فداه و عجل الله فرجه) را شامل حال ملت و کشور فرماید.

والسّلام علیکم و رحمة الله

سید علی خامنه ای

۱۳۷۳/۶/۱۰

[صفحه ۳۳]

نماز حقیقت درخشنده

پنجمین اجلاس سراسری نماز

تبریز ۱۳۷۴

[صفحه ۳۵]

بسم الله الرحمن الرحيم

اکنون چند سالی است که چنین روزهایی در کشور ما، موسم نماز است، یعنی فضای سراسر کشور به عطر دل انگیز یاد و نام نماز، آغشته است و انسان هایی روشن بین و با ایمان، با شور و نشاط همه جا از نماز می گویند و به نماز فرا می خوانند و برای اقامه ی نماز، مجاهدت می کنند، این تلاش مبارک، شایسته ی آن است که از سوی همه ی کسانی که به حیات طیبه ی اسلامی و زندگی در سایه ی حق و عدالت دل بسته اند، گرمی داشته شود و به پیوسته ماندن آن، کمک شود.

اقامه ی نماز در کشوری که پرچم اسلام را بر فراز سرخویش برافراشته و به حاکمیت اسلام مفتخر گردیده، یکی از واجبتین فرایض است. زیرا همه ی هدفهای یک

[صفحه ۳۶]

جامعه ی نیکبخت از قبیل: تأمین عدالت اجتماعی، دستیابی به رفاه عمومی و شکوفایی مادی، پرورش استعدادها و خلاقیت ها در آحاد مردم، برخورداری از دانش و بینش و تجربه، عزت و استقلال و اقتدار ملی، گسترش اخلاق انسانی و روابط سالم میان آحاد مردم و دیگر هدفهای والا، در صورتی تأمین می شود که تربیت فردی و تهذیب اخلاقی در آحاد مردم به ویژه در کارگزاران امور کشور، تأمین شود و انسانهایی پاک و برخوردار از همت و توکل و اخلاص و صبر و سخت کوشی در آن جامعه باشند که به یاری این پشتوانه ی روحی، توانایی برداشتن بارهای سنگین را دارا باشند و در برابر موانع گوناگون و به ویژه امواج فساد و تباهی، یارای ایستادگی داشته باشند. هر چه شمار این گونه انسانها در جامعه و کشوری بیشتر باشد، افق آینده ی آن جامعه و آن کشور، روشن تر و حرکت به سوی نیکبختی در آن جامعه و آن کشور ممکن تر و آسانتر خواهد بود.

اهمیت نماز و یکی از رازهای پافشاری بر آن در معارف اسلامی را از آنچه گفتیم، می توان دانست، زیرا نماز، برترین چیزی است که می تواند همه ی افراد جامعه ی مسلمان را، به تهذیب اخلاقی و تعالی روحی و معنوی

برساند.

سه خصوصیت عمده در نماز هست که نقش برتر آن را در تهذیب نفس و پرورش روانی انسانها پدید می‌آورد: نخست آنکه نماز، با شکلی که در اسلام برای آن معین گشته یعنی حرکات و اذکار مخصوص، به طور طبیعی، نمازگزار را به دوری از گناه و آلودگی فرا می‌خواند:

«إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ»

این فراخوانی پیوسته، توانایی آن را دارد که هر کس را از منجلا ب‌ها، رها سازد و عروج بخشد. دوم آنکه در او روح پرستش و خضوع در برابر حضرت باری تعالی را که محبوب حقیقی و فطری هر انسان است، زنده می‌کند و غبار فراموشی از این حقیقت درخشنده را که در ژرفای فطرت او نهاده شده است، می‌سترد.

سوم آنکه به جان و دل نمازگزار، آن آرامش و اطمینانی را که شرط اصلی موفقیت در همه ی عرصه های زندگی است، هدیه می‌کند و تزلزل و اضطراب را که مانع بزرگی در راه اقدام مجدّانه برای پرورش اخلاقی است، از او دور می‌سازد.

هر یک از سه خصوصیتی که گفته شد در خور آن است که با تدبّر و ژرف نگری دیده و سنجیده شود و از این راه،

بسیاری از معارف نماز آشکار خواهد شد.

اکنون هنگامی که می‌بینیم نماز با این ویژگیها و کارسازی استثنایی اش، گستردگی به اندازه ی گستره همه ی جامعه اسلامی دارد، یعنی همه در هر حال و هر جا وظیفه دارند آن را به جای آورند و هیچکس، هرگز از قلمرو این فریضه ی الهی بیرون نیست، در می‌یابیم که اندازه ی تأثیر آن در تأمین شرط نیکبختی یک ملت و یک جامعه، چقدر زیاد است.

حقیقت آن است که هرگاه در میان مردمی نماز - با همه شرائطش - رواج داشته باشد همین یک واجب الهی آنان را تدریجاً به همه نیکبختی می‌کشاند و خیمه دین را در زندگی آنان بر پا می‌سازد.

ناگفته نگذاریم که این همه، درباره ی نمازی است که با روح آن یعنی توجه و حضور قلب به جای آورده می شود. چنین نمازی، نمازگزار را با همه ی آفرینش، هماهنگ و همسو می سازد و راه را برای تحقق سنت های الهی در طبیعت و تاریخ باز می کند، چرا که در بینش اسلامی همه ی آفرینش در حال تسبیح و عبودیت حضرت حق است:

«يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ...»

[صفحه ۳۹]

توصیه مؤکد اینجانب به همه، به ویژه جوانان، آن است که خود را با نماز مأنوس و از آن بهره مند سازند. یعنی اینکه نماز را با توجه به معنی و با احساس حضور در محضر پروردگار متعال «جَلَّتْ عَظَمَتُهُ» به جای آورند و این کار را با تمرین بر خود هموار و آسان سازند تا بتوانند نوافل، مخصوصاً نافله نمازهای صبح و مغرب را نیز ادا کنند و اگر هنوز در میان کسان و نزدیکان و دوستان آنان، کسی هست که خود را از فیض نماز محروم کرده باشد، او را از این گناه بزرگ و خسارت عظیم بازدارند و اینکار را با زبان خوش و رفتار حکیمانه انجام دهند، البته پدران و مادران نسبت به نماز فرزندان خود مخصوصاً نوجوانان، مسؤولیت بیشتری دارند.

اینجانب در پیام نماز سالهای گذشته، توصیه هایی به دست اندرکاران و مسؤولان دستگاههای گوناگون در باب نماز کرده ام، بجا است هیأتی از این مجمع نماز، درباره ی آنها به جست وجو و فحص پردازد و گزارشی از چگونگی و اندازه ی تحقق آن خواسته ها فراهم آورد.

در پایان با دعا برای همه ی شما عزیزان دست اندرکار مسئله نماز، امیدوارم زحمات شما مقبول الهی و منظور

[صفحه ۴۰]

نظر حضرت ولی الله الأعظم (ارواحنا فداه و سلام الله علیه) باشد.

والسلام علیکم و رحمه الله و برکاته

سید علی خامنه ای

۱۳۷۴/۶/۱۴

[صفحه ۴۱]

نماز راهی به سوی کامیابی

ششمین اجلاس سراسری نماز

زنجان ۱۳۷۵

[صفحه ۴۳]

بسم الله الرحمن الرحيم

خداوند متعال را سپاس می گویم که دلهای نورانی و پاکیزه ای را به کار نماز و ترویج و برپاداری آن، برانگیخته و شوق مجاهدت و تلاش مخلصانه در این راه را به آنها بخشیده است. ثمره ی کوشش های هوشمندانه جمع شما در این چند سال، آن شده است که نماز که مظهر کامل پرستش و نیایش و رازگوئی و نیازجوئی و عشق و ایمان به محبوب فطری عالم وجود است، پرتوی درخشانتر و حضوری برجسته تر در ذهن و عمل جامعه ی اسلامی ما یافته است. اکنون بحمدالله در بسیاری از جاهایی که جماعت مردم در آن گرد می آیند و به ویژه مراکز گردآیی جوانان مانند مدارس و دانشگاه ها و سربازخانه ها و بوستان ها و نیز دانشگاه های دولتی و راهها و غیره، نماز،

[صفحه ۴۴]

حاضر و بارز و چشم و دلنواز است. نوشته ها و گفته های بسیار در رسانه ها و در کتابها و درس ها و برنامه های هنری و تبلیغی، به نماز می پردازد و ذهن ها و دلهای کسان بیشماری را به این تکلیف شیرین و دلنشین، متمایل می سازد و به گزاردن آن وا می دارد. شک نباید کرد که این، راهی است به سوی کامیابی و توفیق در همه ی مهمّ شخصی و اجتماعی، راهی است به سوی سعادت و فلاح...

[صفحه ۴۵]

«قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ، الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ...»

چه افراد و جماعتی که با شناختن قدر و جایگاه ذکر و خشوع و انابه - که نماز مظهر کامل آن است - و همراه کردن کار و ابتکار دنیائی با آن، به قله های تعالی و کمال رسیدند، و چه بی خبران و کوتاه نظرانی که با غفلت از این راز بزرگ هستی، خود را از سعادت کامل محروم ساختند و چه در صورت تلاش و کار مادی و چه در صورت بی کاری و تنبلی، هر جا به گونه ای خود را در منجلاب های محرومیت و ناکامی غرقه ساختند. انسانهایی که تلاش و مجاهدت در عرصه ی زندگی بشری را با یاد خدا و انس با او و عشق به او همراه می سازند، خوشبختی در معنای حقیقی آن را در می یابند و آن را برای

[صفحه ۴۵]

جسم و جان خود فراهم می کنند.

شما برادران و خواهرانی که به امر نماز همت گماشته اید از این دیدگاه، در تدارک بزرگترین خدمت به مردم و کشور خود هستید و بی گمان، ملت ما از معرفت به نماز و عمل به آن بهره های بزرگ در همه ی عرصه های زندگی خود خواهد برد.

مسئولان محترم اقامه نماز گزارش امیدبخشی از به کار بستن سفارش های قبلی درباره ی نماز داده اند. اینجانب پس از سپاس از آنان و از همه بخش هایی که به آن سفارش ها جامه ی تحقق پوشانده اند، به همه ی دست اندرکاران این مهم و دیگر مدیران و مسئولان کشور توصیه می کنم که:

۱- برای تبیین ژرفای نماز و معرفی رازها و زیبایی های آن، دست به تلاش پیگیر و همه جانبه ای زده شود. در کتابهای معارف دانشگاه ها و کتب درسی دوره های پیش از دانشگاه و جزوه های کوچک و قابل فهم همه، سخنان نغز و پرمغز و مضمون های تازه ی فراوان در این باره وارد شود.

۲- احکام فقهی نماز به صورت آسان و روان منتشر شود و جزوه ها و نوارهای صوتی و تصویری مناسب برای فرستادن به میان ملت های دیگر، آماده گردد.

[صفحه ۴۶]

۳- اذان از حنجره اشخاص خوش صدا در همه جا پخش شود و هیچ شهر و محله ای محروم از آهنگ اذان نماند.

۴- مساجد، به شکل شایسته غبار رویی شود و خدمت به مسجد، کاری مردمی و همگانی شمرده شود.

۵- نماز صبح در مساجد اقامه شود.

۶- نمازهای جمعه در هر شهر با شرکت فرزندان و اصحاب معرفت در ستادهای آن، پربارتر گردد.

۷- مدیران دستگاههای اداری و دولتی، خود متصدی اقامه نماز در آن دستگاهها شوند.

۸- در سربازخانهها، آموزش نماز و عمل به آن از آنچه هست، جدی تر گرفته شود.

۹- در میان جادههای بیابانی، مسجد به قدر کافی ساخته شود و در شهرهای سر راه در همه ی بیست و چهار ساعت، مسجد باز و آماده وجود داشته باشد.

۱۰- در شهرها و شهرک هایی که تازه ساخته می شود، مسجد جامع، نخستین بنا و مرکز حقیقی شهر قرار گرفته و ساخته شود.

۱۱- در همه ی اجتماعات با فرارسیدن وقت نماز، نماز به یاد داشته شود و اجتماعاتی که به خاطر انبوهی آن یا به هر جهت دیگر قادر به این کار نیستند برنامه زمانبندی آنها

[صفحه ۴۷]

جوری تنظیم شود که با وقت نماز تصادف پیدا نکند.

۱۲- و به طور خلاصه، وضع شهرها و روستاهای کشور را جوری کنید که هرکس که تازه وارد آن می شود، آن را محیط اهتمام به نماز و جایگاه اقامه ی آن بداند.

توفیقات همه ی شما را از خداوند خواستارم.

سیدعلی خامنه ای

۱۳۷۵/۶/۳۱

[صفحه ۴۹]

نماز سرچشمه ی فیاض

هفتمین اجلاس سراسری نماز

ارومیه ۱۳۷۶

[صفحه ۵۱]

بسم الله الرحمن الرحيم

در میان مجموعه وظایف خطیری که با استقرار حاکمیت الهی در نقطه ای از زمین، بر دوش مؤمنان و بندگان زبده خداوند قرار می گیرد، قرآن، اقامه ی نماز را شأنی ویژه بخشیده و آنرا در صدر فهرست، جای داده است: «الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ...»

اگر برپا داشتن نماز در میان مردم، نقشی بنیانی نمی داشت و همچون پایه ی استواری برای پیشبرد هدف های بزرگ نظام اسلامی به شمار نمی آمد، چنین تأکید بلیغی بر اهمیت نماز نمی شد.

حقیقت آن است که نماز با نقش عظیم تربیتی، با تأثیر شگرف در ایجاد آرامش و سکینه ی قلبی مؤمنان، با دمیدن روح توکل و تقوا و اخلاص در نمازگزار، با ایجاد فضای

[صفحه ۵۲]

تقدس و معنویت در پیرامون نمازگزار که موجب دوری او و دیگران از گناه است، و با درسهای معرفتی گوناگون که در الفاظ و اذکار آن نهفته است، بسی بیش از صرفاً یک وظیفه ی شخصی، و در واقع دارای نقش کلیدی در اداره ی فرد و جامعه است. تأکیدهای بلیغی که برگزاردن این واجب شده؛ و حتی پدر و مادر موظف شده اند که فرزند خود را از دوران کودکی با آن مأنوس سازند، در میان همه ی واجبات دینی، بی نظیر است، و این به خاطر نقش استثنائی نماز در تنظیم انگیزه های روانی فرد و تأمین فضای مساعد برای تحمل بارهای سنگین وظیفه، در جامعه است. با توجه به همه ی این جهات، به حق باید نماز را برترین اعمال دانست و صلاهی «حَيَّ عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ» را در بانگ نماز، سخنی حکمت آمیز به حساب آورد. نماز است که مایه های لازم ایثار و گذشت و توکل و تعبد را که پشتوانه ی حتمی واجبات پرخطر و دشوار همچون جهاد و نهی از منکر و زکات است، در روح آدمی پدید می آورد و او را شجاعانه بدان میدان ها گسیل می دارد. هنگامی که به خاطر هجوم

دشمن، فریضه ی جهاد اهمیت می یابد، یا بر اثر دشواری زندگی قشرهایی از مردم، فریضه ی زکات و انفاق، همه را مخاطب می سازد، یا به اقتضای تلاش دشمن در عرصه ی فرهنگ و

[صفحه ۵۳]

اخلاق، امر به معروف و نهی از منکر، واجب همگانی می شود، در همه ی این شرائط، نماز، نه فقط از شأن «خیرالعملی» فرو نمی افتد، بلکه به مثابه ی پشتوانه ی روحی و معنوی همه ی مجاهدت ها و ایثارها و خطرپذیری ها، بر اهمیت آن افزوده می شود.

امروزه با سیطره ی نظم ماشینی بر همه ی جامعه های بشری، انسان و انسانیت ها سخت در فشارند. آحاد بشر در چنین نظامی ناگزیرند آهنگ زندگی فردی و اجتماعی را، با نواخت سنگین و روح گداز ماشین، همسان و یک آهنگ کنند. رحم و مروت و گذشت و ایثار و بسی ارزش های اخلاقی دیگر، در این همنواختی است که کم تأثیر و بی رنگ می شود، و خانواده و اخلاق همزیستی مهرآمیز خانوادگی، در چنین وضعی است که پایمال و منهدم می گردد. از دهها سال پیش دلسوزان و تیزبینان، حتی در قلب محیط تمدن صنعتی و ماشینی، این خطر را احساس کرده و هشدار داده اند، و با تأسف، هنوز میلیون ها انسان - به ویژه جوانان که احساسات لطیف تر و روحیه ی آسیب پذیرتر دارند - در این بلای بزرگ همچنان بی دفاع و بی علاج اند.

نیاز به رابطه ی معنوی با خداوند رحیم و کریم، بدین

[صفحه ۵۴]

جهت امروز برای مردم دنیا از همیشه حادث تر و جدی تر است و نماز برترین و کارآمدترین وسیله برای تأمین این نیاز است. بشریت امروز به نماز خالص و کامل و پرشور اسلامی، از همیشه نیازمندتر است و شما مسؤولان امر ترویج نماز، باید به کمک الهی بتوانید، نه فقط نسل رو به رشد و بالنده ی جوان کشورمان، بلکه همه ی جانهای نیازمند و کام های تشنه ی بشر متحیر در سراسر جهان را، اشباع کنید و از سرچشمه ی فیاض نماز بهره مند سازید.

اینجانب ضمن تقدیر از زحمات شما عزیزان که سال به سال، گسترده تر و بارآورتر می شود، شما و دیگر مسؤولان و همه ی ملت عزیز را به نکات زیر توصیه می کنم:

- ۱- آشنایان با معارف اسلامی، شأن نماز و روح و محتوا و گستره ی تأثیر آن را در جان فرد و مجتمع را با شیوه های رسا، تبیین کنند، و به ویژه هنرمندان برای این مقصود از ابزار کارآمد هنر بهره بگیرند.
- ۲- پدر و مادرها، کودکان و نوجوانان را با صورت و معنای این فریضه آشنا سازند و اگر باید از دیگران کمک گرفت، کتابهای شیرین و آسان فهم را برای کودکان خود بخوانند.
- ۳- معلمان مدارس در هنگام نماز، نوجوانان پسر و دختر

[صفحه ۵۵]

- را به حضور در نمازخانه های مدارس تشویق کنند و خود پیش از همه به نماز بشتابند.
- ۴- مسؤولان پرورشی مدارس، نماز را در رأس برنامه های پرورشی به شمار آورند.
 - ۵- مسؤولان ورزش کشور، محیط ورزش را با یادآوری و اقامه ی نماز، روح بخشند و در تعیین وقت مسابقات ورزشی، ساعت نماز را فارغ و زمین و زمان را آماده ی برگزاری نماز کنند.
 - ۶- برنامه ریزان حرکت رسانه های سفری مانند قطار و هواپیما و غیر آن، حفظ وقت و امکان نماز مسافران را در برنامه ریزها در نظر بگیرند.
 - ۷- ائمه ی محترم جماعات، مساجد را از همیشه فعال تر کنند و آموزش ترجمه و مفهوم و روح نماز را به شکل نوین و جذاب، در برنامه های خود بگنجانند.
 - ۸- نویسندگان کتب معارف دبیرستان ها و دانشگاه ها، نماز را از موضوعات مورد بحث آن کتابها قرار دهند و در آن، بحث های عالمانه و عمیق را در این باره مطرح سازند.
 - ۹- جوانان عزیز، دقائق معدود نماز را فقط برای نماز بگذارند و در طول نماز، تا آنجا که می توانند با تمرکز و حضور قلب، مایه ی زندگی بخش ذکر و تضرع را برای جان

[صفحه ۵۶]

- و دل نیازمند خویش تأمین کنند.
- ۱۰- همگان، نماز را که داروی شفابخش روح و مایه ی صفا و آرامش و نورانیت است، بر همه ی کارهای دیگر مقدم دارند و در هیچ شرایطی خود را از آن محروم نسازند و هرگز به بهانه ی مشغله و گرفتاری، این حضور رهائی بخش در محضر آفریدگار رحیم و کریم و عزیز را از دست ندهند.

خداوند فیض نماز را بیش از پیش بر این ملت مؤمن و نمازگزار، ارزانی فرماید.

والسلام علیکم ورحمة الله

سید علی خامنه ای

۱۳۷۶/۷/۷

[صفحه ۵۷]

نماز و زندگی

هشتمین اجلاس سراسری نماز

تهران ۱۳۷۷

[صفحه ۵۹]

بسم الله الرحمن الرحيم

نظام اسلامی که برترین هدفش، پرورش انسانهای والا و با فضیلت است، سازندگی فرد و جامعه را از هر دو سو، یعنی هم از جسم و هم از جان، هم در عرصه ی مادی و هم در ساحت معنوی به پیش می برد، و هر دو بال پرواز و تعالی آدمی را می گشاید و می آراید.

عبادات و در رأس آنان «نماز» بدین جهت است که چنین اهمیتی می یابد و نماز ستون دین نامیده می شود. نماز آنگاه که با توجه و حضور همراه است، نه تنها دل و جان نمازگزار، که فضای پیرامون او را نیز لطیف و نورانی و معطر می سازد و به خانه و خانواده و محیط کار و محفل دوستان و مجامع شهروندان و همه ی فضاهای زندگی پرتوافشانی می کند.

[صفحه ۶۰]

هر چه نمازگزاران بیشتر متوجّه و خاشع و ذاکر شوند، ظلمات خودخواهیها و خودکامگی ها و بددلی ها و آزمندی ها و تجاوزگریها و حسادتها و بدخواهی ها کمتر می شود و نور رستگاری بر پیشانی زندگی، بیشتر می درخشد.

ریشه ی همه ی تلخکامی های بشر در غفلت از خدا و محدود شدن به منافع شخصی است. نماز، آدمی را از این حصارهای ظلمانی می رهاند و شهوت و غضب او را به سوی حقیقت متعالی و خیر همگانی هدایت می کند.

نماز خاشعانه و سرشار از حال و حضور، بهشتی واقعی، نخست در دل و جان نمازگزار و بتدریج در محیط زندگی می آفریند، و صلاح و فلاح را به انسان هدیه می کند. از این رو در همه ی ادیان الهی، نماز گزاردن، اصلی ترین ادب دینداری و آشکارترین و عمومی ترین نشانه ی ایمان است، و نماز اسلام، کاملترین و زیباترین نمازهاست.

یکی از برکات انقلاب اسلامی در سالهای اخیر آن است که دل‌های پرشور و شوقی را به اهمیت و والائی فریضه ی نماز توجه داده و ترویج روزافزون این پایه ی اساسی دین را، مرکز همّت و تلاش آن ساخته است.

[صفحه ۶۱]

اکنون در سال، هزاران تلاش گرانبها، با اهتمام و کوشش صادقانه ی آنان، صرف آن می شود که راه روشن نماز به روی همگان گشوده شود و نمازگزاران بیشتری توفیق نماز با توجه و تذکر بیابند. انواع فعالیتهای فرهنگی و هنری و تحقیقی و اجرائی در فهرست طولانی این تلاشها قرار دارند. اینجانب وظیفه ی خود می دانم که از این تلاشگران مؤمن که مشتمل بر مسؤولان عالیرتبه ی دولتی، و علمای معزّز دینی، و برجستگان فرهنگی و علمی و هنری، و جوانان پرشور و زنان و مردان مؤمن از بخشهای گوناگون اجتماع است، صمیمانه سپاسگزاری کنم و به طور ویژه از روحانی آگاه و دلسوز جناب حجة الإسلام قرائتی که نیروی عظیمی را در این راه بسیج کرده اند، تشکر نمایم.

اکنون لازم می دانم تذکراتی را به شما و همه ی مردم عزیزمان عرض کنم:

۱- همه ی آحاد نمازگزار باید سعی کنند که نماز را با توجه به معانی کلمات بخوانند، یعنی در نماز با خدای عزیز و رحیم سخن بگویند، این است آن سرچشمه ی فیضی که جان نمازگزار را سیراب می کند. البته این حقیقت نباید دستاویزی برای نفس بهانه گیر باشد که اگر

[صفحه ۶۲]

توفیق چنین توجه و حضوری نیافت، نماز را ترک کنند. نماز در هر صورت، واجب و فریضه است و تارک نماز بزرگترین فرصت ارتباط با خداوند سبحان را از دست می دهد.

۲- لازم است دست اندرکاران، اوراقی شامل ترجمه ی نماز در همه ی سطوح، فراهم و میلیونها نسخه از آن را در همه جا منتشر کنند. به هر کسی باید این امکان را بدهید که معانی کلمات نماز را بفهمد.

۳- فصل تازه ئی از اقامه ی نماز - که بحمدالله در سطح شهرهای دیگر کشور تا حدود گسترده ئی صورت گرفته - باید در سطح روستاهای کشور آغاز شود. ترویج صورت و معنای نماز در روستاها را با برنامه ریزی وسیع، آغاز کنید.

۴- چه نیکو است که از همه ی شهرهائی که در آن حوزه ی علمیه و طلاب علوم دینی حضور دارند، در همه ی شبهای جمعه گروههائی به روستاها اعزام شوند. شعار اوّل این پیام رسانان دین و معنویت، باید اقامه ی نماز باشد.

۵- علمای دینی و فضلائى که در بخش های گوناگون دولتی به خدماتی اشتغال دارند، شایسته است که به عمران معنوی مساجدی که در آنها نماز جماعت اقامه

[صفحه ۶۳]

نمی شود، بیردازند، امامت در مسجد را نیز وظیفه ئی بزرگ بشمرند.

۶- مأموران بخش های گوناگون دولتی، توصیه ها و دستورهای وزرای محترم درباره ی نماز را به طور جدّی دنبال کنند. همه ی سطوح و بخش ها در این تلاش مقدس سهیم شوند و سهمی از اجر آن را نصیب خود کنند.

۷- نماز در اغلب موارد در قرآن کریم همراه و همشأن زکات آمده است. فریضه ی عظیم زکات نیز همانند نماز به مجاهدتی خستگی ناپذیر و تلاشگرانی صادق و دلسوز نیازمند است. انتظار و امید آن است که شما عزیزان در این میدان جدید نیز گام نهید و همه ی کسانی که می توانند در ترویج و تبیین و تحقق مسأله ی مهمّ زکات، خدمتی ارائه کنند. بی درنگ دامن همّت به کمر زنند و از خود صدقه ی جاریه ئی برجای نهند.

از خداوند شکور و رحیم مسئلت می کنم که خدمات شما را به نحو شایسته قبول فرماید و دعای حضرت ولی الله الاعظم ارواحنا فداء را شامل حال شما نماید.

والسلام علیکم ورحمة الله

سید علی خامنه ای

۱۳۷۷/۶/۱۸

[صفحه ۶۵]

نماز بال پرواز انسان

نهمین اجلاس سراسری نماز

تهران ۱۳۷۸

[صفحه ۶۷]

بسم الله الرحمن الرحيم

اگر چه درباره ی نماز سخنان گزیده و پر مغز از ائمه معصومین علیهم السلام و نیز از متفکران و صاحب نظران دینی، دل‌های هدایت پژوه را روشن ساخته و به حقیقت و حکمت این فریضه ی بزرگ الهی آشنا کرده است، با این همه، باید گفت جایگاه بلند پایه ی نماز هنوز برای بسیاری از مردم حتی آنان که نماز را فریضه می دانند و به جای می آورند به درستی شناخته نیست. بی شک آگاهان جوامع اسلامی در این باب وظیفه ای سنگین بر عهده دارند و جای آنست که همه ی روشهای تبیین و روشنگری برای ادای حق معرفت نماز به کار گرفته شود. باید گفت که نماز معبر اصلی برای سلوک انسان در راهی است که ادیان الهی در برابر آدمی نهاده اند تا بتواند

[صفحه ۶۸]

از آن به هدف و غایت اصلی حیات یعنی رستگاری و خوشبختی دنیا و آخرت دست یابد. نماز اولین قدم سلوک الی الله است ولی ظرفیت این عامل الهی به اندازه ایست که در اوج کمال بشری نیز می تواند بال پرواز انسان عرشی شود، تا آنجا که برترین انسان تاریخ، یعنی پیامبر گرامی اسلام می فرماید: «نماز نور چشم من است» و در هنگام فرا رسیدن وقت نماز، از مؤذن خود می خواهد که با سر دادن بانگ اذان جان او را کامیاب و سرشار از راحت و امنیت سازد. شاید بتوان گفت که هیچ عامل عبادی دیگری اینگونه در همه ی مراحل تکامل معنوی انسان برای او کارگشا و نیروبخش و پیشبرنده نیست.

نماز از آنجا که اولاً سلامت و تعالی اخلاقی و معنوی به افراد جامعه می بخشد و ثانیاً از آن رو که با شکل و محتوای ویژه خود نمازگزار را به انضباط می کشاند و از بیهودگی و ولنگاری نجات می دهد، به حق باید یکی از عوامل مهم انضباط و انتظام اجتماعی شناخته شود. اگر نماز با حضور و از سر شوق و در هنگام فضیلت در میان مردمی رواج پیدا کند، اینها دستاوردهای قطعی آن مردم خواهد بود. بدیهی است که نماز از سر کسالت و بی حضور و یا خود نمایانه هیچ یک از این فوائد را نخواهد داشت.

اکنون که بحمدالله به همت شما کمر بستگان امر نماز حرکت تازه ای در جهت کشانده شدن دلها به نماز به راه افتاده است، لازم است که از ظرفیت عظیم این عطیه ی الهی بیشترین بهره برده شود. جوانان با مضامین و معارف گنجانیده از نماز به درستی آشنا شوند. جا و فضا برای نماز گزاردن در همه ی مکانهایی که مردمی در آن گرد می آیند به شکل شایسته و جذاب آماده گردد هر برنامه ی مزاحم با نماز در اول وقت از سوی دستگاههای مؤثر مانند مراکز رسانه و فرهنگی و مراکز جا بجایی مسافران و مراکز کسب و کار برطرف گردد. آهنگ اذان و لزوماً با صدای خوش در همه ی اوقات نماز در همه جای کشور به گوش رسد.

ائمه ی جماعت و کسانی که در عمل، خود مقتدای دیگرانند، در تحصیل شرائط نماز مقبول مجاهدت بلیغ کنند و مانند اصحاب معروف ائمه علیهم السلام در کیفیت و کمیت نمازهای فریضه و نافله سرمشق دیگران باشند و خلاصه نماز را که دهها سال پیش از انقلاب در کشور ما مورد بی مهری و تهاجم تبلیغات گوناگون قرار گرفته بود در کیفیتی شایسته همگانی کنند.

فضل و توفیق و هدایت الهی و دعای حضرت ولی الله

الاعظم ارواحنا فداه را برای شما و همه ی نمازگزاران مسئلت می کنم.

سید علی خامنه ای

۱۳۷۸/۶/۱۸

نماز طهارت روح

دهمین اجلاس سراسری نماز

همدان ۱۳۷۹

[صفحه ۷۳]

بسم الله الرحمن الرحيم

در میان خصلتهای نکوهیده که سلامت جان و راحت زندگی را با خطر و مانع مواجه می سازند، تکبر از پرآفت ترین آنها است. خود برترینی و سرکشی برخاسته از آن، چه بسیار حقیقتها را ناشناخته، و چه راههای فضیلت را ناپیموده می گذارد، و چه کینه ها و خصومتهاى نابحق و چه زشتیها و ناهنجاریها که پدید می آورد. آری تکبر، حجاب حقیقت و خار راه فضیلت، و دشمن صفا و صداقت، و انگیزه ی دشمنی و شرارت است. آحاد جامعه های بشری از آغاز عمر خود تاکنون، ضایعات بی شماری را از کبر و خودپسندی اقوام و افراد، و سرکشی ها و تعصبات ناشی از آن، تحمل کرده اند و می کنند.

[صفحه ۷۴]

عبادات اسلامی و بیش از همه نماز، برای زدودن این آفت از جان آدمیان، از جمله درمانهای مؤثر و کارآمد می باشند.

نماز، آنگاه که با حال و حضور و آداب، گزارده شود روح آدمی را به نیازمندی ذاتی وی آشنا می سازد، و ریشه ی کبر و تفاخر و جبروت موهوم را در درون او می سوزاند. خشوع در برابر پروردگار، نور بصیرت را بر دل او می تاباند و سایه ی وهم آلود خودبزرگ بینی را از آن می زداید:

«فرض الله الايمان تطهيراً من الشرك و الصلاة تنزيهاً عن الكبر...»

چه نیکو است به سخن پیشوای پرهیزکاران و امیر مؤمنان علیه السلام گوش فرا دهیم و ستایش نماز را در سالی که مزین به نام والای اوست، از بیان ستوده ی او بشنویم. در نهج البلاغه چنین آمده است: «وَعَنْ ذَلِكَ مَا حَرَسَ اللهُ عِبَادَهُ الْمُؤْمِنِينَ بِالصَّلَوَاتِ وَالزَّكَّوَاتِ وَ مُجَاهِدَةَ الصَّيَامِ فِي الْأَيَّامِ الْمَفْرُوضَاتِ، تَسْكِيناً لِأَطْرَافِهِمْ وَ تَخْشِيعاً لِأَبْصَارِهِمْ وَ تَذَلُّيلاً لِنُفُوسِهِمْ وَ إِذْهَاباً لِلْخُلَيَاءِ عَنْهُمْ...» یعنی: خداوند بندگان مؤمن را با نمازها و زکاتها و روزه های دشوار از کبر و خودبینی محافظت و حراست

می کند، به پیکر آنان آرامش می بخشد، به دیدگان آنان فروتنی می دهد، نفس آنان را رام می سازد، دلهای آنان را افتادگی می آموزد، و خودپسندی را از آنان دور می کند.

در کشور اسلامی ما همه ی آحاد مردم به ویژه بلند پایگان علمی و اجتماعی و مالی، به این خصوصیات نیازمندند. بلای طغیان، و تجاوز، و زورگویی، و زیاده طلبی، و تحقیر دیگران، و نادیده گرفتن حق صاحبان حق، امروزه بزرگترین آفت جوامع بشری و جامعه ی جهانی است و علاج این همه، در این بیان والای علوی علیه السلام است.

توجه به این واقعیتها، نقش برجسته ی نماز و نیایش را در چشم اهل بصیرت و انصاف آشکار می سازد و اهتمام به ترویج و تعریف این فریضه ی پر راز و رمز را، بر دوش آگاهان جامعه می نهد. اینجانب ضمن سپاسگزاری از شما که به کار نماز و معرفی و اقامه ی آن پرداخته اید، بار دیگر بر توصیه هائی که در پیامهای گذشته کرده ام تأکید می ورزم، نسل جوان و نیک نهاد کشور را به قدردانی از فرصت نماز که فرصت شکفتگی معنوی و پالایش روحی است فرا می خوانم، به

مسئولان فرهنگی و رسانه یی و همه ی مبلغان دینی اهمیت ترویج این فریضه و نقش بی همتای آن در پرورش فضیلتها و زدودن فسادها را یادآور می شوم، و از همه ی خدمتگزاران این راه، و دلسوزان امر نماز که با قلم و بیان و مال و آبرو و حضور خود، به اقامه ی نماز کمک می کنند صمیمانه تشکر می کنم. امید است همگی مشمول رحمت الهی و دعای حضرت بقیه الله ارواحنا فداه باشید.

«والسلام علیکم و رحمه الله»

سید علی خامنه ای

۱۳۷۹/۶/۱۹

حي علي الصلوة

یازدهمین اجلاس سراسری نماز

نماز و دانشگاه

اصفهان ۱۳۸۰

[صفحه ۷۹]

بسم الله الرحمن الرحيم

انسان که از سویی گاه مظهر برترین و زیباترین حقایق هستی است، از سوئی دیگر، گاه محل بروز زشتی ها و پستی های بی همانند نیز می گردد. اگر در جایی و زمانی او را مظهر آگاهی و محبت و فداکاری یا خردمندی و آفرینندگی و پیشرفت در عرصه های تعالی، یا آیت شوق و شور و امید می بینیم، در جایی و زمانی دیگر او را دچار غفلت و کینه و خودخواهی، یا جهل و عادت و رکود، یا سستی و نومیدی و بدبینی مشاهده می کنیم. این عنصر با استعداد، می تواند برترین موجود گیتی تا پست ترین پدیده ی هستی گردد. او مجهز به همه ی ابزارها و زمینه های تعالی و تکامل معنوی و مادی، آفریده شده است. سرشت او، نیک و راه نیکی به روی او

[صفحه ۸۰]

باز است. خرد و قدرت بر تصمیم گیری و انتخاب، دو بال توانای اویند و رسولان الهی راهنمایان و امید دهندگان و کمک کنندگان به او.

اما او با این حال می تواند تسلیم ضعف ها و هوس ها و خودخواهی ها یا جهل ها و غفلت ها و عادت های خود شود و خود را از همه ی آن بشارت ها و امیدها و معراج ها محروم سازد. این همان است که آن را باید «فسادپذیری انسان» نامید و همان است که در عمر دراز بشریت و نیز در عمر هر یک از آحاد بشر، بزرگترین مصیبت او و خطرناکترین تهدید به شمار رفته است و می رود. برای پیشگیری و نیز درمان این آفت بزرگ، دین خدا «ذکر» را به انسان آموخته است.

ذکر یعنی حقیقت را به یاد آوردن، خود را در برابر خدا یافتن، به او گوش سپردن و به او دل دادن. یعنی از دلمشغولی هایی که آدمی را اسیر وسوسه ی هوس ها می کند، یا میل به برتری جوئی و کین ورزی و آزمندی او را ارضاء می سازد، خود را رها ساختن، یعنی او را از جهنمی که برای خود فراهم کرده است، به بهشت صفا

و انس و بهجت و امن بردن. و نماز با ترکیب هماهنگی دل و زبان و حرکت، ناب ترین و کامل ترین نمونه و وسیله ی ذکر است.

[صفحه ۸۱]

انسان در زندگی شخصی اش، گاه بر اثر محنتها و شدت ها و مصیبت ها، و در زندگی جمعی اش، گاه با حوادث تحول آفرین مانند حرکت عمومی به سوی جهاد یا انفاق یا کمک به نیازمندان، به عامل ذکر نزدیک می شود، و گاه با سرگرمی های هوس آلود و غرق شدن در سرخوشی و اشرافی گری و عیش بارگی، از آن دور می افتد. عنصری که می تواند در همه ی این احوال او را به بهشت «ذکر» نزدیک یا نزدیکتر کند، نماز است. نماز در حالات آمادگی روحی، به آدمی عروج و حال و حضور بیشتر می بخشد و در حالات غفلت و ناآمادگی، در گوش او زنگ آماده باش می نوازد و او را به آن وادی نورانی نزدیک می سازد. لذا نماز در هیچ حالی نباید ترک شود. در عین شدت و محنت، در بحبوحه ی میدان جهاد، در هنگام فراغ و آسایش، و حتی در میان محیط لجن آلودی که انسان با هوس ها و کینه ها و شهوت ها و خودخواهی ها، پیرامون خود پدید آورده است. نماز یک شربت مقوی و شفابخش است، باید آن را با دل و جان خود نوشید و از هر نقطه که در آن واقع شده ایم، یک گام یا یک میدان به بهشت رضوان نزدیک شد. از این روست که نه حی علی الجهاد و نه حی علی الصوم و

[صفحه ۸۲]

نه حی علیالانفاق، نگفته اند، ولی در هر روز بارها سروده اند: حی علی الصلوة. در دوران انقلاب و جنگ تحمیلی، نماز، ما را در حرکتان مصمّمتر و نیرومندتر می کرد، و امروز که خطر غفلت و عیش بارگی و آرزوهای حقیر و تنگ نظرانه و عادت ها و روزمرگی ها ما را تهدید می کند، نماز به ما مصونیت می بخشد و بن بسترهای پنداری را می شکند و راه ما را روشن و افق را درخشان می سازد. این تنها برگی از کتاب مناقب نماز است، و همین برای به راه انداختن حرکتی جدی تر از گذشته، می تواند انگیزه یی ژرف و کارآمد پدید آورد.

همه باید در این حرکت بزرگ که شایسته است جهاد نامیده شود، خود را ملتزم و متعهد بدانند. علمای دین، روشنفکران، هنرمندان، جوانان، پدران و مادران و همسران، دارندگان منبرها و رسانه ها، نویسندگان، و بیش از

همه، مسئولان بخش های حکومتی مانند: وزارت های آموزش و پرورش، علوم و فن آوری، ارشاد، صدا و سیما، سازمان های تبلیغاتی، مراکز تولید سینمایی، پژوهشگاه ها، مدیرانی که نیروی انسانی کلانی در قبضه ی امر و نهی آنهایند، مانند: نیروهای مسلح،

[صفحه ۸۳]

وزارتخانه ها، کارگاه ها، دانشگاه ها و مدارس، وسائل حمل و نقل و غیره و غیره... اینان هریک به گونه ئی می توانند و می باید در این حرکت همگانی سهم گردند و نقش ویژه ی خود را بگذارند. این کار با سهل انگاری و کم همتی به سرانجام خود نمی رسد. از برترین شیوه ها و فنی ترین و هنری ترین ابزارها باید بهره گرفته شود. نمایش نماز جماعت مهجوری، با جمع معدودی، آن هم از فرسودگان بی نشاط، ترویج نماز جماعت نیست. همچنانکه پخش صدای اذان از رسانه های صوت و تصویر، کافی نیست. جوان های ما هزاران صف جماعت پرشور و حال در سراسر کشور تشکیل می دهند، مردم زیادی از آنان که فیلم های سینمایی در گزارش واقعیت های زندگی آنان ساخته می شود، اهل نماز و نیاز و تهجدند، حنجره های بسیاری از روی ایمان و تعبد در هنگام اذان، صدا به این سرود معنوی بلند می کنند، گروههای انبوهی در هنگام نماز از کار روزانه دست کشیده، به مسجد رو می آورند، اینها می تواند در ساختهای هنری، چهره ی زیبا و ترغیب کننده ی این فریضه ی نجات بخش را به همه نشان دهد. در دانشگاهها و دیگر مراکز انسانی انبوه، مسجد

[صفحه ۸۴]

می تواند جایگاه امن و صفا باشد، و امام جماعت، غمگساری و راهنمائی و همدلی را در کنار اقامه ی نماز، در آن مهبط رحمت و هدایت الهی به نمازگزاران هدیه کند. مجامع دانشجویی و دانش آموزی در آن صورت، جذّاب ترین مرکز تجمع خود را مسجد دانشگاه و مدرسه خواهند یافت و پایگاه تقوا، پایگاه فعالیت جوانان خواهد شد.

به مدیران آموزش و پرورش و علوم یادآوری می کنم که سهم مسجdsازی و مسجدپردازی باید در اعتبارات فعالیت های فوق برنامه، در ردیف اول و بیش از سهم دیگر بخشهای این سر فصل باشد.

هجرت هفتگی روحانیون مستقر در مراکز نظامی و غیره، به روستاهای همسایه ی این مراکز از توصیه های پیشین من است که بر آن تأکید می ورزم. همچنین فراهم ساختن فضای مادی و معنوی برای اقامه ی نماز در بوستان ها و گردشگاهها و نمایشگاهها و امثال آن.

امامان محترم جماعت، اگر خود بر اثر کهنوت و غیره نمی توانند وظیفه ی رابطه و انس و راهنمایی را برای نمازگزاران، به ویژه جوانان فراهم کنند، در کنار خود فضایی جوان و پرنشاط را به کار گیرند و آنان را در کار با خود

[صفحه ۸۵]

شریک سازند.

نمازهای جمعه باید پایگاه جذب و نصیحت و تعلیم باشد. امامان محترم جمعه با کمک برگزارکنندگان مراسم نماز، همه ی سعی خود را در این جهت مبذول دارند.

خدا را سپاس که محیط عمومی کشور، محیط ذکر و نماز و معنویت است، و خدا را سپاس که خیل عظیمی از مردم ما به ویژه جوانان، با نماز و نیاز، پیوندی روحی و عاطفی و عقلانی دارند. لیکن این همه باید گامهای نهائی شمرده نشود و بیش از گذشته تلاش عالمانه و مدبرانه و نازک اندیشانه در این رویکرد به کار رود.

لازم می دانم از همه ی کسانی که این راه را دلسوزانه گشوده و پیموده و برای آینده ی آن برنامه ریزی کرده اند صمیمانه سپاسگزاری کنم، به ویژه از روحانی پرهیزگار و پارسا و پرانگیزه جناب حجة الاسلام قرائتی که حقاً در این کار بر گردن همه ی ما حقی بزرگ دارند. رحمت خدا و توجه حضرت بقیة الله ارواحنا فداه را برای ایشان و همگان مسئلت می کنم.

والسلام علیکم ورحمة الله

سید علی خامنه ای

۱۳۸۰/۶/۱۵

[صفحه ۸۷]

تاکید مجدد بر حی علی الصلاة

دوازدهمین اجلاس سراسری نماز

نماز؛ عزّت و افتخار حسینی

کرمان ۱۳۸۱

[صفحه ۸۹]

بسم الله الرحمن الرحيم

این گردهمایی را که همه ساله با حضور بلند پایگان علمی و سیاسی کشور تشکیل می‌گردد، باید یکی از مهمترین گردهمایی‌ها شمرد؛ زیرا موضوع آن نماز است که برترین فریضه دینی است و مخاطب آن همه ی آحاد ملت اند و از این رو لازم است که دست اندرکاران اجرایی ذیربط نکاتی را که در آغاز این گردهمایی خطاب به آنان تذکر داده می‌شود صرفاً یک توصیه ی تشریفاتی نینگارند. در پیام سال گذشته ی اینجانب به حاضران این گردهمایی و دیگران چنین آمده است:

«انسان که از سویی گاه مظهر برترین و زیباترین حقایق هستی است، از سوئی دیگر، گاه محل بروز زشتی‌ها و پستی‌های بی‌همانند نیز می‌گردد. اگر در جایی و زمانی او را مظهر آگاهی و محبت و فداکاری یا خردمندی و آفرینندگی و پیشرفت در عرصه های تعالی،

[صفحه ۹۰]

یا آیت شوق و شور و امید می‌بینیم، در جایی و زمانی دیگر او را دچار غفلت و کینه و خودخواهی، یا جهل و عادت و رکود، یا سستی و نومیدی و بدبینی مشاهده می‌کنیم.

این عنصر با استعداد، می‌تواند برترین موجود گیتی تا پست ترین پدیده ی هستی گردد. او مجهز به همه ی ابزارها و زمینه های تعالی و تکامل معنوی و مادی، آفریده شده است. سرشت او، نیک و راه نیکی به روی او باز است. خرد و قدرت بر تصمیم گیری و انتخاب، دو بال توانای اویند... و رسولان الهی راهنمایان و امید دهندگان و کمک کنندگان به او.

اما او با این حال می‌تواند تسلیم ضعف‌ها و هوس‌ها و خودخواهی‌ها یا جهل‌ها و غفلت‌ها و عادت‌های خود شود و خود را از همه ی آن بشارت‌ها و امیدها و معراج‌ها محروم سازد. این همان است که آن را باید

«فسادپذیری انسان» نامید و همان است که در عمر دراز بشریت و نیز در عمر هریک از آحاد بشر، بزرگترین مصیبت او و خطرناکترین تهدید بشمار رفته است و می رود. برای پیشگیری و نیز درمان این آفت بزرگ، دین خدا «ذکر» را به انسان آموخته است.

[صفحه ۹۱]

ذکر یعنی حقیقت را به یاد آوردن، خود را در برابر خدا یافتن، به او گوش سپردن و به او دل دادن. یعنی از دلمشغولی هایی که آدمی را اسیر وسوسه ی هوس ها می کند، یا میل به برتری جوئی و کین ورزی و آزمندی او را ارضاء می سازد، خود را رها ساختن، یعنی او را از جهنمی که برای خود فراهم کرده است، به بهشت صفا و انس و بهجت و امن بردن. و نماز با ترکیب هماهنگ دل و زبان و حرکت، نابترین و کاملترین نمونه و وسیله ی ذکر است.

انسان در زندگی شخصی اش، گاه بر اثر محنتها و شدت ها و مصیبت ها، و در زندگی جمعی اش، گاه با حوادث تحول آفرین مانند حرکت عمومی به سوی جهاد یا انفاق یا کمک به نیازمندان، به عامل ذکر نزدیک می شود، و گاه با سرگرمی های هوس آلود و غرق شدن در سرخوشی و اشرافی گری و عیش بارگی، از آن دور می افتد. عنصری که می تواند در همه ی این احوال او را به بهشت «ذکر» نزدیک یا نزدیکتر کند، نماز است. نماز در حالات آمادگی روحی، به آدمی عروج و حال و حضور بیشتر می بخشد و در حالات غفلت و ناآمادگی، در گوش او زنگ آماده باش می نوازد و او را به آن وادی

[صفحه ۹۲]

نورانی نزدیک می سازد. لذا نماز در هیچ حالی نباید ترک شود. در عین شدت و محنت، در بحبوحه ی میدان جهاد، در هنگام فراغ و آسایش، و حتی در میان محیط لجن آلودی که انسان با هوس ها و کینه ها و شهوت ها و خودخواهی ها، پیرامون خود پدید آورده است. نماز یک شربت مقوی و شفابخش است، باید آن را با دل و جان خود نوشید و از هر نقطه که در آن واقع شده ایم، یک گام یا یک میدان به بهشت رضوان نزدیک شد. از این روست که نه حی علی الجهاد و نه حی علی الصوم و نه حی علی الانفاق، نگفته اند، ولی در هر روز بارها سروده اند: حی علی الصلوة.

در دوران انقلاب و جنگ تحمیلی، نماز، ما را در حرکتان مصمّمتر و نیرومندتر می کرد، و امروز که خطر غفلت و عیش بارگی و آرزوهای حقیر و تنگ نظرانه و عادت ها و روزمرگی ها ما را تهدید می کند، نماز به ما مصوّنیت می بخشد و بن بستهای پنداری را می شکند و راه ما را روشن و افق را درخشان می سازد. این تنها برگی از کتاب مناقب نماز است، و همین برای به راه انداختن حرکتی جدی تر از گذشته، می تواند انگیزه بی ژرف و کارآمد پدید آورد.

[صفحه ۹۳]

همه باید در این حرکت بزرگ که شایسته است جهاد نامیده شود، خود را ملّتزم و متعهد بدانند. علمای دین، روشنفکران، هنرمندان، جوانان، پدران و مادران و همسران، دارندگان منبرها و رسانه ها، نویسندگان، و بیش از همه، مسؤولان بخش های حکومتی مانند: وزارت های آموزش و پرورش، علوم و فن آوری، ارشاد، صدا و سیما، سازمان های تبلیغاتی، مراکز تولید سینمایی، پژوهشگاه ها، مدیرانی که نیروی انسانی کلانی در قبضه ی امر و نهی آنهایند، مانند: نیروهای مسلح، وزارتخانه ها، کارگاه ها، دانشگاه ها و مدارس، وسائل حمل و نقل و غیره و غیره... اینان هر یک به گونه ئی می توانند و می باید در این حرکت همگانی سهیم گردند و نقش ویژه ی خود را بگذارند.

این کار با سهل انگاری و کم همتی به سرانجام خود نمی رسد. از برترین شیوه ها و فنی ترین و هنری ترین ابزارها باید بهره گرفته شود. نمایش نماز جماعت مهجوری، با جمع معدودی، آن هم از فرسودگان بی نشاط، ترویج نماز جماعت نیست. همچنانکه پخش صدای اذان از رسانه های صوت و تصویر، کافی نیست. جوان های ما هزاران صف جماعت پرشور و حال در سراسر کشور

[صفحه ۹۴]

تشکیل می دهند، مردم زیادی از آنان که فیلم های سینمایی در گزارش واقعیت های زندگی آنان ساخته می شود، اهل نماز و نیاز و تهجدند، حنجره های بسیاری از روی ایمان و تعبّد در هنگام اذان، صدا به این سرود معنوی بلند می کنند، گروههای انبوهی در هنگام نماز از کار روزانه دست کشیده، به مسجد رو می آورند، اینها می تواند در ساخت های هنری، چهره ی زیبا و ترغیب کننده ی این فریضه ی نجات بخش را به همه نشان دهد.

در دانشگاهها و دیگر مراکز انسانی انبوه، مسجد می تواند جایگاه امن و صفا باشد، و امام جماعت، غمگساری و راهنمایی و همدلی را در کنار اقامه ی نماز، در آن مهبط رحمت و هدایت الهی به نمازگزاران هدیه کند. مجامع دانشجویی و دانش آموزی در آن صورت، جذاب ترین مرکز تجمع خود را مسجد دانشگاه و مدرسه خواهند یافت و پایگاه تقوا، پایگاه فعالیت جوانان خواهد شد.

به مدیران آموزش و پرورش و علوم یادآوری می کنم که سهم مسجدسازی و مسجد پردازی باید در اعتبارات فعالیت های فوق برنامه، در ردیف اول و بیش از سهم دیگر بخشهای این سر فصل باشد.

[صفحه ۹۵]

هجرت هفتگی روحانیون مستقر در مراکز نظامی و غیره، به روستاهای همسایه ی این مراکز از توصیه های پیشین من است که بر آن تأکید می ورزم. همچنین فراهم ساختن فضای مادی و معنوی برای اقامه ی نماز در بوستان ها و گردشگاهها و نمایشگاهها و امثال آن.

امامان محترم جماعت، اگر خود بر اثر کهولت و غیره نمی توانند وظیفه ی رابطه و انس و راهنمایی را برای نمازگزاران، به ویژه جوانان فراهم کنند، در کنار خود فضایی جوان و پرنشاط را به کار گیرند و آنان را در کار با خود شریک سازند.

نمازهای جمعه باید پایگاه جذب و نصیحت و تعلیم باشد. امامان محترم جمعه با کمک برگزارکنندگان مراسم نماز، همه ی سعی خود را در این جهت مبذول دارند.

خدا را سپاس که محیط عمومی کشور، محیط ذکر و نماز و معنویت است، و خدا را سپاس که خیل عظیمی از مردم ما به ویژه جوانان، با نماز و نیاز، پیوندی روحی و عاطفی و عقلانی دارند. لیکن این همه باید گام های نهائی شمرده نشود و بیش از گذشته تلاش عالمانه و مدبرانه و نازک اندیشانه در این رویکرد به کار رود.»

[صفحه ۹۶]

اکنون این سؤال بسیار جدی و مهم برای اینجانب مطرح است، که مسؤولان اجرایی مخاطب این مطالبات تا چه حد به وظیفه ی خود عمل کرده اند. صدا و سیما، آموزش و پرورش، وزارت علوم و سایر مراکز دانشگاهی، وزارت ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی، مراکز تولید سینمایی، نیروهای مسلح، مدیریت حمل و نقل و

مدیریت های شهری و دیگران، چه اندازه وظیفه ای را که در این پیام از آنان، خواسته شده است به انجام رسانده اند.

از ریاست محترم جمهوری اسلامی و دیگر مسئولان عالی رتبه به جدّ انتظار می رود که دست اندرکاران را با این سؤال اساسی مواجه سازند و پاسخ فعال آنان را مطالبه کنند.
توفیق همه ی حضرات را از خداوند متعال مسئلت می کنم.

والسلام علیکم و رحمه الله

سید علی خامنه ای

۱۳۸۱/۶/۱۶

فصلی دیگر

سیزدهمین اجلاس سراسری نماز

شهرکرد ۱۳۸۲

[صفحه ۹۹]

بسم الله الرحمن الرحيم

اینک پس از دوازده سال از آغاز حرکت مبارک اقامه ی نماز باید فصل دیگری در این تلاش و جهاد مبارک آغاز شود. این فصل می بایست نگاه خود را به برنامه ریزی کوتاه مدّت و میان مدّت برای دستیابی به هدف های تعریف شده ای بدوزد که به گونه ای انبوه و متراکم در خلال توصیه ها و دستورالعمل های تقدیم شده در این مدت، موج می زند. هدف بلند مدت اقامه نماز در جامعه، صلاح و فلاح همگانی است، لیکن تا رسیدن به آن مقصود والا، هدف میان مدّت، بر افروختن چراغ نماز در همه ی خانه ها و در خانه ی دل ها است. و هدف کوتاه مدّت، به کارگیری همه ی

[صفحه ۱۰۰]

ظرفیت علمی و هنری و تبلیغی کشور در این راه و سمت و سو دادن به همه ی آن گونه تلاشها در این جهت است.

همچنانکه برای گزاردن نماز باید قبله را شناخت و به آن روی آورد، برای لبریز کردن فضای دنیا و دنیای دلها از عطر و جلوه و روح نماز هم قبله ای وجود دارد که باید آن را یافت و بدان روی کرد. این قبله همان هدفهای والا و نهایی نماز است و روی کردن به آن، پیمودن راههایی است که بدان منتهی می شود، و این راهها در قالب هدفهای کوتاه مدت و میان مدت، تعریف شدنی است. اکنون بحمدالله با همّت رئیس جمهور محترم، دستگاههای اجرایی ذیربط به همکاری در عمل برای اقامه ی نماز فراخوانده شده اند، و از دستگاههای تبلیغی به ویژه صدا و سیما و وزارت های فرهنگی و گردانندگان مراکز جمعیتی، به طور ویژه در پیام سالهای پیش تعهد مسؤولانه خواسته شده است، کار لازم امروز آن است که هیئت هایی برای تعیین دقیق مأموریت های این دستگاهها تشکیل شود و بر اثر آن، برنامه زمانبندی شده همه فعالیتها و خدماتی که وظیفه ی آنان است با شیوه ای علمی و واقع

بینانه فراهم گردد. و هیأت کارآمد دیگری مأمور پیگیری و نظارت مستمر بر پیشرفت این فعالیتها و خدمات گردد.

[صفحه ۱۰۱]

بر این اساس،گردهمایی سال آینده شما، مجمعی فقط برای سخنرانی نیست بلکه عرصه ای است که در آن می باید هیأت های مزبور گزارش پیشرفت آن برنامه ی زمانبندی شده را بدهند و جمع داوری عالی رتبه ای، سهم هر دستگاه را از تشویق و تقدیر و یا خدای نخواستہ از توبیخ و سرزنش به او بپردازد و بر اساس پیشرفت ها یا توقف ها و موانع راه، برنامه ی جامع را تصحیح یا تکمیل کند.

بی شک دولت محترم و شخص رئیس محترم جمهور می توانند برترین نقش را در این فرآیند منطقی و کارساز، ایفا کنند.

توفیقات همگان به ویژه جناب حجت الاسلام قرائتی را در پیشبرد این خواسته ی ارزشمند از خداوند متعال مسئلت می کنم و امیدوارم مشمول ادعیه ی زاکیه ی حضرت بقیه الله باشند.

والسلام علیکم و رحمۃ الله

سید علی خامنه ای

۸۲/۶/۱۴

[صفحه ۱۰۳]

محاسبه خویشتن

چهاردهمین اجلاس سراسری نماز

یزد ۱۳۸۳

[صفحه ۱۰۵]

بسم الله الرحمن الرحيم

پیش از هر سخن، باید خدای حکیم علیم را بر توفیقی که به دست اندرکاران این گردهمایی مبارک ارزانی داشته، سپاس گویم و از آنان به ویژه حجة الإسلام آقای قرائتی به خاطر تداوم کار و پیگیری این مهم، قدردانی کنم. اهتمام به اقامه ی نماز در شمار برترین مواد در برنامه ی کلان دولت اسلامی است: الَّذِينَ اِنْ مَكَّنَا هُمْ اَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ المُنْكَرِ.

اکنون نوبت محاسبه ی خویشتن است. باید به حساب خود در این وظیفه ی بزرگ پردازیم و کارکرد خویش را بیازمائیم. این اجلاس، بار سنگین این بررسی را بر دوش گرفته است. اگرچه می توان حجم خدمات را در

[صفحه ۱۰۶]

دستگاهها به تقریب، مشخص کرد ولی ارزیابی حقیقی و درست، آنگاه میسر می گردد که نتایج و دستاوردها نیز محاسبه شود. مهمترین شاخص در تعیین موفقیت باغبان، کمیت میوه یی است که در عرصه ی تلاش و مجاهدت او به دست می آید.

توصیه ی مؤکد اینجانب این است که از نیروهای خلاق، متفکر و مولّد در مجموعه ی پیگیر امر نماز، بیشترین بهره گیری صورت گیرد. از توانائیهای نرم افزاری در زمینه های: هنر، ادبیات، فیلم و تبلیغات حداکثر استفاده برده شود. راهکارهای برخاسته از توانائی علمی و هنری انتخاب گردد، و همه ی ظرفیتهای فراوان موجود به کار گرفته شود.

ارزیابی مثبت و رضایت انگیز، هنگامی صورت خواهد گرفت که این فریضه ی انسان ساز، همچون زلال همیشه جوشان، فضای زندگی و فضای دل همگان را به طراوت و امید و ایمان مزین گرداند.

توفیق همه ی مسؤولان را در این راه از خداوند متعال مسئلت می کنم.

سید علی خامنه ای

دهم شهریور ماه ۱۳۸۳